

Handläggare
Sebastian Rigi
Telefon: 0850822038 22 043

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
2019-08-29

Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast

Yttrande till kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Mikroplast är ett utbrett problem och riskerar att skada både människa och natur. Stockholms stads nya handlingsplan mot spridning av mikroplast både belyser mikroplastens källor samt kommer med åtgärdsförslag för att hantera problemet. De största mätbara utsläppen av mikroplaster kommer från bildäck, vägfärg och konstgräs/aktivitetsytor. Nedskräpning är en stor källa som inte låter sig mätas. Åtgärdsplanen består av 50 åtgärder riktade till olika förvaltningar inom staden, bland annat bättre sophantering, minskad användning av engångsartiklar, rekommendationer för konstgräsplaner och annat.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden har fått en remiss för yttrande över Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast.

I ett försök att agera på den lokala nivån har Stockholms stad genom miljöförvaltningen tagit fram ett förslag på en handlingsplan för minskad spridning av mikroplast i kommunen. Handlingsplanen lyfter fram källor och spridning av mikroplast samt förslag på åtgärder för att begränsa dessa. Det handlar totalt om 50 åtgärder spridda bland stadens olika förvaltningar.

Plast i naturen har länge varit ett erkänt problem. Under senare år har också problematiken kring mikroplast lyfts fram mer, speciellt mikroplaster i hav och marin miljö. Mikroplastproblematiken är både en lokal och global fråga och aktörer som EU, FN, WHO, Nordiska ministerrådet m.fl. arbetar med frågan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för samhällsplanering. De fackliga organisationerna har informerats vid samverkansgrupp den 13 augusti 2019.

Ärendet

Vad är mikroplast?

Mikroplast kan lite förenklat beskrivas som mycket små plastbitar i storleken 1 mikrometer (μm) upp till 5 millimeter (mm)¹. De kan i sin tur klassas som primära och sekundära mikroplaster. Primära mikroplaster är plastbitar som medvetet görs små för att verka i exempelvis produkter som smink, rengöringsmedel eller läkemedel. Sekundära mikroplaster är små plastbitar som har nöts eller fragmenterats från större plastprodukter som exempelvis slitage från däck, färg från vägmarkering eller tvätt från syntetkläder.

Varför är mikroplaster ett problem?

Den primära- och sekundära mikroplasten hamnar via så kallade spridningsvägar så småningom i naturen och marina miljöer. Spridningsvägarna är bland annat dagvatten, avloppssystem, vind och snöhantering. Djur förväxlar ibland mikroplaster med föda och äter det, i andra fall når mikroplaster levande varelser genom dricksvatten eller genom luften vi andas. Mikroplasterna når också så småningom människor och vi får alla i oss mikroplaster dagligen. Hälsoriskerna är svåra att analysera, dock kan mikroplast brytas ner till ännu mindre storlek, så kallade nano-partiklar. Dessa har konstaterats kunna tränga genom biologiska barriärer på djur, hela vägen in i organ som hjärna och lungor.

Mikroplaster kan därmed innebära en risk för hälsa och miljö för både människor och djur. Enligt WWF får människor i sig i snitt fem gram mikroplast i veckan vilket motsvarar ungefär mängden plast i ett vanligt bankkort.

Vilka är de största källorna till mikroplaster?

Ett stort problem vad gäller frågan hur mycket mikroplast som tar sig ut i naturen är att det är svårt att kvantifiera alla källor. Vi vet exempelvis att sekundär mikroplast kommer från nedskräpning på allmän plats, men vi kan inte beräkna hur mycket det bidrar – bedömningen görs dock att det är en stor källa för mikroplast. Hela listan med mikroplastkällor från IVL finns nedan, se tabell 1.

---

¹ Storleksspannet på vad som ska klassas som mikroplast är inte internationellt accepterat men 1 μm till 5 mm är ett vanligt spann.

Källa	Belastning mikroplast (ton/år)	Kvalitativ bedömning av källans storlek	Osäkerhet
Däckslitage	540	Stor	Liten
Nedskräpning	Ej kvantifierbar	Stor	Medel
Byggnader och byggprocessen	Ej kvantifierbar (nedskräpning, plasttak) 0,037 (plaströr slitage)	Medel	Stor
Tvätt av syntetfiber	1,2-96 (hushåll) 0,02-1,1 (kommersiell)	Medel	Stor
Konstgräsplaner och liknande aktivitetsytor ⁷⁰	50-60	Medel	Liten
Vägfärg	15-30	Medel	Medel
Kosmetiska produkter	0,99-2,05 (ej för avsköljning) 1,31-1,45 (avsköljningsprodukter)	Liten	Liten
Båtbottenfärger	0,16-1,57 (fritidsbåtar) 0,51-1,03 (fartyg)	Liten	Medel
Tvätt- disk- och rengöringsprodukter	0,348-0,367	Liten	Medel
Deponier	ej kvantifierbar	Liten	Medel
Biologiskt avfall	ej kvantifierbar	Liten	Stor
Lekplatser, skolor och förskolegårdar	ej kvantifierbar	Liten	Medel
Klottersanering	n/a	Liten	Liten
Industriell produktion och hantering av primärplast	0	Liten	Liten

Tabell 1 Sammanfattning av källor för mikroplast i Stockholms stad. Källa, IVL, 2018.

Av de kvantifierbara källorna för mikroplast är däckslitage den största källan i Stockholm (ca 540 ton/år) följt av konstgräsplaner och aktivitetsytor (50-60 ton/år), vägfärg (15-30 ton/år) och tvätt av syntetfiber från kläder (1-96 ton/år). Många källor är som sagt inte kvantifierbara och osäkerheten är därmed stor.

Vilka åtgärder föreslås i handlingsplanen?

Vidare följer miljöförvaltningens 50 åtgärdsförslag för att hantera dessa källor av mikroplaster. Varje åtgärd har en eller flera ansvariga förvaltningar. I detta tjänsteutlåtande begränsas redogörelsen av åtgärderna till de som berör stadsdelsförvaltningen. Samtliga åtgärder finns i handlingsplanen som bifogas i bilaga 1.

Nedan presenteras de åtgärdsförslag som berör Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning, se tabell 2.

Punkt	Åtgärd	Genomförd	Ansvarig
2.2	Minska konsumtionen av skräpgenererande engångsprodukter i plast.	Kontinuerligt från 2020	Alla förvaltningar och bolag
2.4	Se över och investera i infrastruktur av papperskorgar.	Kontinuerligt från 2019	Trafikkontoret, stadsdelsförvaltningarna
2.6	Genomföra informationsinsatser i skolor och förskolor, t.ex. skräpplockningsaktiviteter.	Kontinuerligt från 2020	Utbildningsförvaltningen, trafikkontoret, stadsdelsförvaltningarna
2.6 a	Införa områdesstädning för sommarjobbade ungdomar.	Kontinuerligt från 2019	Trafikkontoret, stadsdelsförvaltningarna
2.8	Följa upp skräpplockning före gräsklippning.	2021	Stadsdelsförvaltningarna
2.9	Kravställa event i syfte att minska nedskräpning.	Kontinuerligt från 2020	Trafikkontoret, Stockholm Vatten och Avfall, exploateringskontoret, stadsdelsförvaltningarna, kulturförvaltningen
4.1	Tillämpa <i>Rekommendationen för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi.</i>	Kontinuerligt från 2019	Alla anläggande förvaltningar och bolag
4.2	Bidra till utveckling av nya material.	Kontinuerligt från 2019	Alla anläggande förvaltningar och bolag
4.3	Ordna seminarier och genomför kommunikationsinsatser om att minska mikroplastspredning från konstgräsplaner och andra ytor belagda med plast.	2020	Miljöförvaltningen, utbildningsförvaltningen och alla anläggande förvaltningar och bolag
4.5	Bevaka och utreda mikroplastspredning från konstgräsplaner och andra utomhusanläggningar för idrott och lek.	Kontinuerligt från 2019	Alla anläggande förvaltningar och bolag, med stöd av miljöförvaltningen
5.1	Ställa materialkrav vid upphandling av personalkläder	Kontinuerligt från 2023	Serviceförvaltningen, de bolag som upphandlar

	och andra textilier som tvättas regelbundet för att minska spridning av mikroplast.		personalkläder och textilier som tvättas regelbundet, med stöd av miljöförvaltningen
5.3	Säkerställa att det finns filter som fångar upp mikroplast vid nyinköp av tvättmaskiner.	Kontinuerligt från 2024	Alla förvaltningar och bolag som köper in och använder tvättmaskiner
9.5	Utreda användandet av plastgranulat i stadens storköksdiskmaskiner.	2020	Miljöförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna, utbildningsförvaltningen, äldreförvaltningen, med stöd av serviceförvaltningen och kategoriteamet för vitvaror

Tabell 2 Åtgärdsförslag från handlingsplanen som berör Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning

Synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till att en kommunal handlingsplan mot spridning av mikroplaster tas fram. Problemen med mikroplaster måste uppmärksammas och hanteras. Alla samband mellan mikroplaster och människans hälsa har ej fastställts. Staden bör tillämpa försiktighetsprincipen och så långt möjligt minska inverkan av mikroplaster.

Överlag gör förvaltningen bedömningen att handlingsplanen är adekvat. Den är något försiktig i sina åtgärdsförslag. I åtgärd 4.1 görs en hänvisning till *Rekommendation för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi*. Där skulle det kunna finnas en åtgärd som innebär att staden på sikt arbetar för att fullständigt fasa ut gummigranulat i takt med att alternativa lösningar tas fram.

I åtgärd 4.2 är innovationsupphandling en metod som lyfts fram, vilket är bra. Handlingsplanen skulle kunna kompletteras med att söka samarbete med andra kommuner och aktörer.

Åtgärd 2.4 skulle kunna kompletteras med att stadsdelsförvaltningar också ska stärka upp sophantering under sommarhalvåret i parkmiljöer då många människor nyttjar parkerna den tiden.

Åtgärd 2.6 skulle också specifikt kunna nämna gymnasieskolor. Hägersten-Liljeholmen har exempelvis haft problem med studentfirande gymnasieungdomar som lämnar efter sig mycket

skräp. Med en informationskampanj – exempelvis ihop med Håll Sverige Rent - kombinerat med goda sophanteringsmöjligheter kan problemet minskas.

Handlingsplanen skulle också kunna ha en punkt om ökad kunskap kring mikroplast bland Stockholms stads anställda. Det kan behövas ett allmänt kunskapslyft i frågan. Med rätt kunskap kan anställda inom alla stadens förvaltningar fatta mer hållbara beslut i sitt arbete. En sådan åtgärd går också hand i hand med punkt 2.2. Med bättre kunskap om substitut kan förvaltningarna inom Stockholms stad minska sin konsumtion av engångsartiklar av plast. Detta förslag ligger i linje med IVL:s nya rapport om mikroplaster från utomhusanläggningar och konstgräsplaner. Där föreslås just information och utbildning som en åtgärd mot mikroplastspridning.

Slutsatsen är att Stockholms stad kan och bör ligga i framkant i mikroplastfrågan. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning gör bedömningen att handlingsplanen är väl genomarbetat och konkret men att ambitionsnivån kan skruvas upp ytterligare.

Gunilla Davidsson
tf stadsdelsdirektör

Anna William Olsson
tf avdelningschef

Bilagor

Remissunderlag - Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2019-2024

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Davidsson, tf stadsdelsdirektör	2019-08-13
Anna William Olsson, tf avdelningschef	2019-08-12